

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

Warszawa, 13/01/2020

VII.7037.211.2019.AT

Pan
Dariusz Piontkowski
Minister Edukacji Narodowej

Wielce Szanowny Panie Ministrze,

W związku z licznymi wystąpieniami naukowymi na temat zagrożeń wynikających z postępujących zmian klimatu, **zwracam się do Pana Ministra w sprawie jakości edukacji klimatycznej realizowanej w polskich szkołach.**

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzegam silny związek pomiędzy kryzysem klimatycznym a prawami człowieka i obywatela, do ochrony których zostałem powołany. Wśród tych praw wymienić można prawo do życia, prawo do zdrowia, prawo do bezpieczeństwa, prawo do czystego środowiska. Na uwagę zasługuje zwłaszcza przyszła sytuacja dzieci i osób starszych, które mogą zostać szczególnie dotknięte skutkami podwyższenia średniej temperatury na ziemi i pogorszenia się stanu środowiska naturalnego.

W podnoszeniu świadomości i szerzeniu wiedzy najważniejszą rolę spełniają szkoły. Analiza obecnych podstaw programowych wykazała, że uczniowie na wszystkich etapach edukacyjnych realizują zagadnienia z zakresu edukacji ekologicznej. Jest to zgodne z celami systemu oświaty, wymienionymi w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm.). Art. 1 pkt 15 tej ustawy stanowi, że zadaniem szkół będzie upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej. Preambuły załączników do rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej, opisujących szczegółowo podstawy programowe realizowane na poszczególnych

przedmiotach¹ informują, że szkoła dba o wychowanie dzieci i młodzieży w duchu akceptacji i szacunku dla drugiego człowieka, kształtuje postawę szacunku dla środowiska przyrodniczego, w tym upowszechnia wiedzę o zasadach zrównoważonego rozwoju, motywuje do działań na rzecz ochrony środowiska oraz rozwija zainteresowanie ekologią². W wielu szkołach wdrażane są innowacje i projekty dotyczące ekologii oraz rozwijana jest odpowiedzialności uczniów za wspólne dobro. Wydaje się jednak, że rozproszenie treści po kilku przedmiotach, a także brak czasu na ich szczegółowe omówienie i praktyczne zastosowanie nie pozwala uczniom na wystarczające zapoznanie się z tematem. Nie daje również możliwości kształcenia kompetencji, które pozwalałyby na sprostanie obecnym i przyszłym wyzwaniom.

Przykłady aktywności ludzi młodych, takich jak powstanie Młodzieżowego Strajku Klimatycznego dowodzą, że jest to dla nich temat ważny. Podejmowane przez nich działania pokazują, że młodzi ludzie nie chcą biernie oczekiwać na rozwój scenariusza, który przewiduje dotkliwie klęski żywiołowe, niedobory wody i żywności, wymuszone migracje oraz poważne konflikty. Wzywają rządzących do okazania odpowiedzialności, odwagi i ambicji, by wprowadzili w życie stosowne rozwiązania, mogące zapewnić przyszłym pokoleniom dobre warunki do życia i rozwoju. Uważam, że odpowiadając na te potrzeby, szkoła mogłaby w większym stopniu stanowić platformę do prowadzenia debaty, poszerzania wiedzy i poszukiwania rozwiązań.

Profesor Philip Alston, Specjalny Sprawozdawca ONZ ds. Praw Człowieka i Skrajnego Ubóstwa sformułował pogląd, że możemy stać się świadkami tzw. apartheidu klimatycznego - wykluczenia biedniejszych mieszkańców planety z możliwości uchronienia się przed konsekwencjami zmiany klimatu³. Zagrożone jest nie tylko prawo człowieka do czystego środowiska, ale wręcz jego przeżycie. Katastrofa klimatyczna to także ogromne

---

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r. poz. 977 ze zm.), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356 ze zm.), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2018 r. poz. 467)

² Załącznik Nr 2 „Podstawa Programowa Kształcenia Ogólnego dla Szkoły Podstawowej”

³ „World faces ‘climate apartheid’ risk, 120 more million in poverty: UN expert”, 29.06.2019, strona: <https://news.un.org/en/story/2019/06/1041261> (dostęp: 18.12.2019).

ryzyko dla porządku demokratycznego z uwagi na wzrost biedy i nierówności. Konieczne jest zatem ciągle podkreślanie potrzeby solidarności z ludźmi mieszkającymi w innych regionach świata. Wobec narażenia uczniów na kontakt z wieloma nieprawdziwymi informacjami w internecie, dostrzegam tu szczególnie istotną rolę nauczycieli, którzy mogliby pomóc uczniom dotrzeć do rzetelnych i sprawdzonych materiałów.

Z uwagi na powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2018 r. poz. 2179 ze zm.), **zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie wprowadzenia do szkół specjalnego programu zajęć na temat zmian klimatycznych i sposobów przeciwdziałania ich skutkom.** Program ten powinien być oparty na najnowszych ustaleniach naukowych oraz skonstruowany w sposób zachęcający nauczycieli i uczniów do innowacyjności. Przekazanie młodym ludziom wiedzy na temat sposobów zahamowania negatywnych zmian klimatycznych powinno być potraktowane przez szkoły jako jedno z najpilniejszych zadań.

Będę wdzięczny za poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku.

Łączę wyrazy szacunku,

Adam Bodnar